

szép környéke. Marschall fiatal s ma még kevéssé ismert író, ezen első sikeres művével azonban máris az egyéni ábrázolás mesterének, eredeti pszichológusnak, a táji és népi részletekben pedig az osztrák népiség kiváló ismerőjének bizonyult.

Dr. Häckel Ernő.

A Pannonia Könyvtár. Újabban a vidék falat állít Budapest központosító törekvései ellen, külön erdélyi, bácskai, felvidéki, vasi irodalom keletkezett, a legfrissebb törekvés pedig Fejér megyéé, ahol a székesfehérvári Pannonia Nyomdavállalat könyvkiadói vállalkozásba fogott, azzal a céllal — mint egy hírlapi cikkben bejelenti — hogy segítségére legyen a magyar kultúrának, a vidéki magyar íróknak, aki kiadó nélkül, gyakran kedvetlenül teszi le a tollát, hogy soha többet kezébe ne vegye. «Ezrével felkésznek a könyvpiacra az olyan könyvek, amelyekben csak a szavak magyarok, a lélek azonban nem...» — mondja a cikk — «... a garmada-számra ömlő magyar regényekből hiányzik egy kálváriátjáró népmisszió-érzete.» Ezen változtatni kell! — érezte a nemes törekvésű kiadó, aki tudatában van annak, hogy sok a megbecsülendő magyar érték a vidéken is s ezért jelölte meg céljául a magyar regényírók, költők, művészek, szakírók írásainak terjesztését.

A sorozatban eddig három szám, két regény jelent meg. Az első *Vidovich Ernő*: Aranyderű c. eléggé könnyű, talán kissé túlkönnyű írása. Vidovich, ha nem is közismert nevű, de nem is kezdőember — ezt a reklám is ígérőn jelenti be — az írás azonban, amelynek «a pénz beszél, a kutya ugat» elvénél fogva beszélnie kellene, nem sokat mond, magnélküli olvasmány, már eleve tiltakozásul annak, hogy regénynek címezzék. Az egész történet egy «úri muri» és egy bál vázlatá, erőszakosan beállított bonyodalom-

mal, amely mégcsak nem is bonyodalom, természetesen így könnyű az írás végén a szereplő fiatalokra az áldást ráadni. Bizonyos, hogy az íróknak van némi egészséges érzéke a humor iránt, végzetesen megkomolyítja azonban mosolyra készülődő szájunkat az írásmód, amely nehézkes, dadogó s nagyon gyakran németességgel teletűzdelt. Az író felszínesen jellemzi az alakokat, jóformán ideje sincs arra, hogy egyetlenegy alakja jellemrajzába bele-mélyedjen, figuráik egysíkúak, nem a szobrász minden oldalról kidolgozott jellemzésével megformáltak. Hiba az is, hogy a jól folyó elbeszélés menétét néha olyan párbeszéd tarkítja, amelyet önképzőkori dolgozatokban is kárhozatni kellene már.

A másik regény — Péter megtérése — sokkal rokonszenvesebb munka. Írója, Kováts Jenő még egészen fiatalember, akinek ez az első tágasabb írása tanúságot tesz alkotója jó szeméről, amely meglátja az elmúlt évek egyik jelentős problémáját: a világháborúból hazatért, az otthoni viszonyokból kinőtt, városba belekóstolt, tehát városba vágyakozó parasztleány lelkiharcát. A regény hőse, Péter, a falusi szolgálégény, beleszeret tehetsős és gögös gazdája leányába, aki viszonozza is a legény érzelmeit. Egy — a gazdával történt — összezördülés után elereszti markából az ekeszarvát, elbúcsúzik a földtől s városra megy, azzal a reménnyel, hogy ott olyan ember lesz belőle, akit szívesen fogad majd vejének a «bűdös paraszt». Rendőrnek jelentkezik; nem sikerül bejutnia, verejtékezik, munka nélkül teng, gyárba kerül, beleesik a fellobbant kisasszonyos iparoslánya hálójába, italozik, halad lefelé a lejtőn, végre maga-maga is megundorodik elesettségétől s elindul vissza, haza, boldogan és telve hittel s ott újra «vágta, vágta a rendet és amint a büszkefejű kalászszálak csendes megadással dőltek a lába elé, a felszabadulás, a meg-

talált boldogság könnyei végigpergetek megbarázdált arcán és csendesen, halk koppanásokkal ráhullottak a kalászkokra».

Örömet éreztünk, amikor ezt a könyvet olvastuk. Kováts Jenő író, íróvá teszi tiszta tekintete, amely távolabbra is elkalandozik s amellyel közeli kérdések okait kutatgatja. Hitünk, hogy a ma magyar írójának nagy bizakodást, életre biztató reményeket kell elvetnie, tanítónak kell lennie; Kováts megérezte ezt a sorsot, helyes irány felé indult: van mondanivalója. Kifejezőmódja ugyan még csiszolásra, fejlődésre szorul; alakjait azonban nagy vonásokkal és találóan vázolja fel s kisebb figurái is élők. Némi ellentmondást csak a hősnél találunk, akit — túlokoskodó és érzékenyvolta miatt — nehéz parasztleánynek hinnünk. Másik észrevételünk — amelyet megszívlelésül ajánlunk az írónak — az, hogy saját maga lehetőleg minél kevesebbszer jelenjék meg az olvasója előtt megjegyzéseivel, inkább alakjait beszéltesse és mozgassa. Fiatal írók jellemző botlása, hogy gyakran belealanyiaskodnak az írásukba.

A regény nyelve magyaros, egészséges. Stílusa is megnyeri a mai ember tetszését, az író nem szenvelg, nem modoroskodik, ha fáj, kimondja: fáj, minden körmönfonság nélkül. Helyenként nyersnek is érezzük ezért, holott csak erőteljes a hangja és zengő, mint a trombita.

A székesfehérvári Pannonia Nyomda-vállalat újabb vállalkozása minden elismerést megérdemel. Figyelmet is. Nem üzleti haszonnól van szó. Áldozat és főként bátorság kellett a sorozat megindításához.

P. I.

Dr. Pitroff Pál: Bevezetés az esztétikába. (Szent István Könyvek. 1930.) Kétféleképpen lehet könyvet írni: az egyik mód az, hogy valakinek valami gondolata támad, ez nem hagyja nyugton, ezért egy szép napon elhatározza,

hogy kifejti gondolatát. A másik módszer szerint elolvas több könyvet, összeszeded egy csomó adatot és elméletet, zavart és ellentmondást talál bennük, ezért szükségét érzi, hogy az elolvasott anyagot rendbeszedje, megvilágítsa, hogy mások számára is megkönnyítse a tájékozódást. Pitroff Pál «az esztétika anyagának ismertetésével és feldolgozásával szintetikára törekedett, anélkül azonban, hogy hiánytalanul egységes rendszert nyújtson, ami az adott keretek között nem is lehetséges». Tehát a második eljárást alkalmazza, de bevallottan lemond «a hiánytalanul egységes rendszerről» az «adott keretek» miatt. Az adott keretek miatt azonban, ha hiánytalanul nem is, de egységes rendszert lehetett volna adni.

A szerző azonban nem azért nem ad egységes rendszert, mert a keretek akadályozzák, hanem mert nem tud. Itt egységes rendszer alatt nem valamilyen új esztétikai elméletet értünk, hanem csak azt, hogy valamilyen szempont vagy gondolat körül csoportosítsa észrevételeit. De a szerzőnek észrevételei nincsenek. A könyv idézetekből áll, amelyeket hol szó szerinti, hol tartalmilag közül különböző címszók alatt. Az idézetek összefüggéstelenségére jellemző, hogy akármelyik fejezetet, sőt bekezdést bátran ki lehetne hagyni. Épúgy értené vagy nem értené az olvasó a dolgot, mint a könyv mostani állapotában. A «Tetszés, izlésitételek» című fejezetben például a második bekezdést így fejezi be: «Szent Tamás a tetszést olyan nagyra becsüli, hogy a szépet így határozza meg: pulchra sunt, quae visu placent (szép az, ami szemlélet, illetőleg szemlélés útján tetszik) Szent Tamás szövegében nyilvánvalóan a visu, a szemlélet hangsúlyozása a fontos, a placent szinte magától értetődő állítmány. Pitroff azonban nyugodt lélekkel tolja át a hangsúlyt erre a szintelen ígére, dőlt betűvel is szedeti,